

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaiе bisericească-politică.**Anul XVIII.****Blaj, 3 Octomvrie 1908.****Numărul 39.****Chestiuni culturale.**

Cu zilele răci ale toamnei s'a început adevăratul teren de muncă culturală. Nu înțelegem numai începutul anului școlar dela institutele noastre de învățământ, — activitatea acestora și așa e determinată și fixată — ci, mai ales, activitatea extrașcolară a cărturarimii noastre, grupate în preajma „Asociațiunii.”

Se obișnuiește în presă a se aduce continue învinuiri „Asociațiunii,” pe motivul, că nu-și îndeplinește misiunea culturală și nu încearcă a se pune în legături, mai ales, cu pătura țărănimii noastre fără carte.

În multe privințe învinuirea aceasta e adevărată.

Să ne dăm însă seamă de motivele principale, cari cauzează aceasta stângenie în activitatea acestei instituțiuni cu o misiune culturală atât de înaltă.

Întâi și mai întâi este indolența publicului nostru. Din aproape trei milioane de români, „Asociațiunea” numără mai puțin de două mii de membrii: nici o mie de oameni nu dau măcar un membru.

Ei bine, ce activitate rodnică putem noi spera între împrejurări atât de imposibile?

Nu putem aștepta dela plugărima noastră să se înscrie nesmintit între membrii acestei reuniuni culturale; dar suntem în drept a cere acest lucru dela pătura cultă a societății noastre.

Să vorbim în concret.

Despărțământul „Blaj” al acestei instituțiuni, care este printre cele dintâi, în ce privește activitatea și hârnicia, numără abia 50 membrii, când singur Blajul ar putea să dea 60—70 membrii; din preoțimea aparținătoare acestui despărțământ (aproape 40 preoți) avem șasă membrii ordinari, iar din tot atâta învățători — *nu avem nici un singur membru.* Ce să mai spunem de ceialalți intelectuali ai noștri, cari aproape nici nu figurează măcar în registrul membrilor?

Și să nu se uite: despărțământul „Blaj” este printre cele dintâi și în ce privește numărul membrilor chiar!

E de ajuns, ca să ne închipuim un tablou destul de real și destul de trist în ce privește însuflețirea

noastră pentru o adevărată muncă culturală.

De aceea, credem noi, că începutului activității culturale, ar trebui să-i premerge o vie propagandă pentru câștigarea de membri, căci altcum munca puținilor oameni grupați în jurul flamurei culturale, rămâne prea de tot izolată și roadele ei prea de tot disparente.

E vremea de odihnă, de adunare a recoaltei, când sătenii noștri se retrag la căminuri. Sezonul acesta e cel mai potrivit pentru prelegerile populare, cari s'au pornit în anii din urmă atât de frumos. Oricât de nediscutabil ar fi însă efectul binefăcător al acestor prelegeri, nu putem să ne facem mari iluzii, câtă vreme nici preotul din respectiva comună nu e măcar membru al „Asociațiunii.” Cum să așteptăm atunci ca poporul însuș să intre în legături mai apropiate, cu aceasta instituție culturală, când nici conducătorii lui firești nu se interesează mai cu deadinsul de ea?

Cu începutul lui Noemvrie se va începe seria conferențelor pentru inteligență. Pentru noi Blăjenii conferențele acestea nu erau chiar de

FOIȚĂ.**Teologia dogmatică specială****Dr. Vasile Suciu. Blaj—1908.***(Aprețiere generală).*

Părintele Dr. V. Suciu, profesor de teologie și rectorul Seminarului junimei studioase din Blaj, ne-a surprins, în vara aceasta, cu ultimul volum de teologie dogmatică, în care, științific, sistematic și logic, se tratează despre sacramente în general și în special și despre cele din urmă ale omului.

Părintele Suciu a început, să scoată la lumină roadele muncii sale intelectuale în 1906. Atunci a tipărit studiul: *Hipnotism și Spiritism* pe 200 pag. În 1907 a tipărit *Dogmatica fundamentală* în 2 vol. ambele pe câte 400 pag., iar în 1908 a dat la lumină *Dogmatica specială* tot în 2. vol. mari, — primul pe 606 pag., al doilea pe 604 pag. În un scurt interval 2210 pagini... Fiecare

pagină bineîngrijită, cuprinzând teze importante și cu multă erudițiune dovedite. Fiecare rând și fiecare cuvânt de pe cele 2210 pag. sunt potrivit așezate și toate, împreună, formează un întreg mare, armonios și atrăgător pentru ochiul sufletului, care vrea să vadă, să pătrundă și să se veselească de ceea ce e adevăr, bun și frumos.

Mulți, considerând colosul de muncă științifică și timpul scurt, în care a apărut o lucrare atât de temeinică, vor socoti, că e prea mult ceea ce ne-a dat Păr. Suciu. Așa ar trebui, să și judecăm, dacă n'am cunoaște pregătirea aleasă, voia de lucru și puterea fizică a autorului și dacă n'am ști, că Dsa, de 10 ani, decând e profesor la teologie — departe de plăceri și distracțiuni inocente chiar și iertate — s'a făcut sclavul casei și al bibliotecelor de dragul studiului, ce l'a cultivat, zi și noapte, cu statornicie, însuflețire și zel neîntrerupt. Numai acestea puteri intelectuali, morali și fizice a autorului au fost în stare, să producă rezultatul, cel vedem și care deplin ne mulțumește.

În ultimul volum de dogmatică păr. Suciu se ocupă, în mai multe tractate, articole și capete, cu sacramentele, cu leacurile, cari vindecă ranele sufletelor noastre. Valoarea și însemnătatea și a acestui volum e, că autorul, tot, ce aserează, dovedește mult — uneori chiar prea mult — și convingător. În dovedire nu se provoacă la scrisese autorilor renumiți, mai noi, pe cari li amintește ici și colea, ci scoate argumentul din *isvoarele revelațiunii*. Din acestea se nutrește convingerea lui și i-se încălzește iubirea lui de adevăr, cari sunt podoabe tot așa de frumoase a lucrării sale, ca și erudițiunea și haina, în care își îmbracă gândirea și judecățile logice. Dsa se provoacă, pe lângă sf. Scriptură, la decretalele conciliilor ecumenice, la decretalele conciliilor particulari a bisericii răsăritene și apusene, la decretalele dogmatice a Pontificilor romani, la liturgiile, cărțile rituali și corali a bisericii orientale și occidentale, apoi la scrierile sfinților Părinți: Ireneu, Iustin, Ciprian, Dionisiu Areopagitul,

o necesitate urgentă, căci obi-
nuim a țineă anual, și fără acest
îndemn, 20—30 conferențe literare.
Cu toate acestea s'au insinuat con-
ferențieri în număr foarte frumos,
încât vom putea prevedea, la ne-
voie, și alte centre.

Prelegerile populare se vor în-
cepe cu Dumineca viitoare și spe-
răm, că nici celelalte bune intenții
ale celor din fruntea „Asociațiunii“
nu vor rămâne numai pe hârtie.

Eră vorbă, pare-ni-se de școale
pentru adulți, de un abecedar
pentru analfabeți?

Într'adevăr, analfabeții acestia
aruncă cea mai sinistră umbră
asupra culturii noastre de azi.

Ni-se urcă sângele în față, când
cetim datele statistice. Dintre po-
poarele Ungariei sunt analfabeți:
Sași și Nemți 3 la sută, Italieni 5,
Unguri 18, Sârbi și Croați 22, Slo-
vaci 33, — și Români 62. . .

E timpul suprem să ne adunăm
forțele, să ne scăpăm de aceasta
rușine, dacă ținem să fim numărați și
noi printre neamurile culte ale lumii!

Cercurile conducătoare să-și
desvoalte activitatea mai ales în
aceasta direcție, căci numărul atât
de cutropitor al analfabților este, din
capul locului, cea mai mare pedecă
în drumul spre un ideal de cultură
și civilizație.

Episcopul Hossu trădător.

— Compromiterea „Tribunei.“ —

Colegii noștri dela Arad, cari își bat
pieptul și strigă în gura mare, că confe-
sionalismul e departe de ei ca cerul de pă-
mânt, dar, cari în realitate întrec în ură confe-
sională pe toate foile ortodoxe dela noi, —
au primit zilele acestea un bobârnac foarte
puternic, care, avem nădejde, că le va astupa
gura pe multă vreme.

Se știe, că din prilejul sfințirii bisericii
dela Sânmiclăușul-mare, P. S. Episcop al
Lugojului a fost taxat de colegii dela „Tri-
buna“ cu titlul grațios de „trădător.“ Mo-
tivele, cari i-au îndemnat pe dlor, au fost,
că P. S. Sa a răspuns ungurește la salutul
ce i-l'a adresat reprezentantul orașului. Lu-
cruri, cari se întâmplă fiecărui Episcop și
s'a întâmplat chiar și Prea Sfințitului dela
Arad, dar acela n'a fost cunoscut celor dela
„Tribuna.“ (!)

Se înțelege, că s'au aflat o mulțime de
hârbați, cari fie în scris, fie cu graiul au
cercat să îndrepte judecata așa de îndră-
neață a „Tribunei.“ Zădarnic! Redacția țineă
cu multă răutate la celea scrise. Din neferi-
cire entrefiletul „Tribunei“ s'a reproduș și
în „Voința“ din București. Dl Locustean,
redactor la acei ziar, care din fericire pe-
trece la Lugoj, a spedit și dânsul o des-
mintire, scrisă, pe baza informațiilor luate
dela cei competenți. Atunci dl Sever Bocu,
care eră „din colo,“ se grăbește a desavuă
notița din „Voința,“ prin o scrisoare, ținută
în termeni de grand seigneur. Dar l-a ajuns
pedeapsa: „Voința“ de Miercuri, publică ur-
mătoarea scrisoare a dlui Locusteanu, în
în care dl Bocu, primește o săpuneală de
celea mai prima, — cu ou și cu oțet. Ținem
să publicăm această scrisoare spre lămurirea
deplină a chestii:

*Cazul episcopului Hossu. (Răspuns la
scrisoarea dlui Sever Bocu).*

Distinsul meu amic, dnul Sever Bocu,
redactor la „Tribuna“ din Arad, a publicat
în „Voința Națională“ de Vineri 5 Sept.,
un răspuns la deslușirile date de ziarul nostru
cu privire la „tradarea“ săvârșită de P. S. S.
Hossu, episcopul greco-catolic din Lugoj,
cu prilejul sfințirii bisericii din Sânmiclă-
ușul-Mare.

Acest articol este plin de grațiozități,
atât la adresa ziarului nostru, cât și la adresa
mea. De grațiozitățile conferite mie nu mă
supăr, — pentrucă sunt convins, că dacă dl
Sever Bocu ar fi știut, că articolul „Epi-
scopul Hossu trădător?“ a fost scris de mine,
nu m'ar fi taxat de naiv „a cărui bună
credință a fost indusă în eroare“ și de om,
care nutrește intenția de a „induce în eroare“
pe cetitorii „Voinței Naționale“. Și cred
aceasta nu pentrucă îmi închipui, că inspir
încredere prea înaltă, — n'ar fi de loc mo-
dest, din partea mea să-mi închipui asemenea
lucruri, — dar fiindcă sunt convins, că dl
Sever Bocu n'are nici un motiv să jicnească
pe un om, care l'a cunoscut și cu care s-a
revăzut numai în împrejurări din cele mai
plăcute și fericite.

Dar, fiindcă acuzarea mi s'a aruncat
răspund.

1. N'am fost indus în eroare când am
afirmat, că P. S. S. Episcopul Hossu se
bucură da reputația unui om cinstit și a
unui bun român. *Aceste informații le-am
câpătat delu toți fruntașii vieții politice și
culturale românești din Lugoj, — adevărați
oameni, cari trăiesc la un loc cu Episcopul
Hossu și cari, deci, îl cunosc deaproape și
sunt în măsură să-l prețuiească la justa sa
valoare. Sunt oameni, ale căror nume dacă
le-ași rosti, — nu pot s'o fac, pentrucă n'am*

Vasile Marele, Ioan Gurădeaur, Damascen,
Ciril Ierusalim, Gregoriu din Nissa, Ieronimus,
Ambrosiu etc. Numai în volumul prezent
face amintire de peste 100 scriitori. Autorul,
care și-a făcut studiile la universitate catolică,
citează des și poate intenționat scriitori,
vechi și noi, de ai bisericii orientale, spre ex-
pe Petru Movilă, Macarie, Mihailescu. Dr.
Olariu etc. În unele locuri spune anume, că
spre dovedirea tezei se provoacă numai la
scriitori grecești (spre es. pag. 227).

În combaterea erorilor, bună oară la
Sacramentele Botezului, sf. Euharistii și a
Căsătoriei, autorul e fin, obiectiv și nepre-
ocupat; — nu vatămă, nu hulește și nu urește
pe nimenea. Curată pagubă, că nu se re-
produc părți întregi din aceasta lucrare, ca
și cei ce nu vor să și-o procure, să vadă și
să cunoască cu ce aparat științific, cu câtă
minuțiozitate și obiectivitate a scris păr.
Suciu. Să se convingă nu numai de impor-
tanța cărții, ci și de însemnatul folos ce-l
poate lua ori cine din ea, deosebit pot să-l
ieie preoții.

Cât de fericit și indestulit se va simți
un arhitect, care își vede lucrarea terminată
după multă osteneală, multe griji și însem-
nate jertfe materiale! Tot așa de indestulit
și fericit, credem, se simțește și Părintele
Suciu, văzând clădirea teologiei dogmatice
așa mare, simetrică și așa solidă, cu mult
mai impunătoare, mai solidă și mai sime-
trică decât oricare lucrare în materia aceasta,

fie originală, prelucrată ori tradusă — ce e
scrisă în românește. Indestulirea lui nu va
conturba-o reamintirea muncii îndelungate
și oșitoare, ci, credem, teama, că în splen-
didul edificiu, ce l'a ridicat și aranjat nu va
avea locuitori: nu-i va trece apul, ca din
desfacerea lui să-și poată acoperi multele
spese, ce le-a pretins tiparul. Să nădăjduim
însă, că nici în respectul acesta nu va avea
motive de tânguire. Avem preoți mulți, cari
în timpurile acestea grele și primejdioase
pentru credința în Dumnezeu, își vor pro-
cură aceasta armă folositoare. În situația
materială de acum o și pot face și ar fi re-
gretabil, să n'o facă. Apoi avem o instituție
înaltă culturală, Academia română, care de-
cerne premii pentru lucrări științifice și tare
credem, că, premiând la timpul său lucrări
teologice de mai mică valoare, va premia și
opul monumental a profesorului de teologie
dogmatică din Blaj.

Părinte Suciu, ori îți vor aprea factorii
competenți lucrarea după merit, ori
va trebui să acoperi cheltuielile celor 2210
pagini din cruțări de salariu, noi te felicităm
și-ți zicem: La mulți ani cu bine!

Se află de vânzare copii pentru diplome
de învățătorii dela școlile populare primare.
Coala 10 fil.

Intr'un sat.

— *Novelă originală scrisă pentru „Unirea“* —
de I. Agârbiceanu.

(Continuare).

Și femeea privea la el strengărește,
că-s copilă zburdalnică, apoi deodată îi nă-
vălea în ochii o lume întreagă de înțelesuri,
ca să răză iarași, nu peste mult, ca un copil
ce i-ai dat o jucărie plăcută. Numai când
Manuil o urmărea mult, neștiind cum să se
apropie de dânsa, privea din când în când
spre el, și în ochii ei atunci lucea nebună
parcă spaima, că l-a înțeles. În clipe de
acelea se albiă la față, și o liniște de moarte
parcă o stăpânea.

Și totuși în sufletul acestui om nu eră
o dragoste deslușită față de Maria. Nu i-a
venit o singură dată dorința să sărute gurița
acea frumoasă, ca o garoafă. Dl Manuil
simțea, că mai mult din toate senzațiile ne-
deslușite ce-l stăpâneau, un fel de adorare
de închinare, îl atrăgeau spre dânsa.

Dl Bucur băgă puțin de samă la toate
acestea. El înțelegea un singur lucru: că
trebuie să aibă ceva omul acesta de stă-
tăta vreme fără de-a face ceva, aici în
sat. Și mai înțelegea, că nu-i lucru chiar
curat în vizitele dese ce li-le făcea dl Manuil
și când nu eră el acasă.

Trecură luni întregi și Manuil nu mai
avea gând de ducă. Se frământă ziua și
noaptea, dar liniște nu putea să afle. Mereu

avut timpul de a le cere invoirea, — ași satisface cu desăvârșire, nu numai pe dl Sever Bocu, dar și pe cel mai dificil om din lume. Așa stând lucrurile, să nu se supere distinsul meu amic dl Sever Bocu, — pe care țin să-l încredințez, că nu vreau să-l jicnesc câtuși de puțin prin aceste rânduri, — dacă, în această împrejurare, stăruiesc și voi stăruii în părerea contrarie tezei sale!

2. N'am acuzat „Tribuna“ de confesionalism. Eu am afirmat numai, și mențin, pentru că informațiile mele, pe cari le-am luat din izvor competent, sunt riguros controlate, — că toată aceasta chestiune, clasată cu atâta grabă la dosarul „trădător“, a fost stărnită numai dintr-o neînțelegere pur locală, — neînțelegere de ordin bisericesc.

Sânmielăușenii, — cari în chestii naționale merg mână în mână, — Bucureștenii și-aduc aminte încă de sigur de succesul obținut, în timpul expoziției, de corul din Sân-Mielăușul-Mare. — se ceartă pentru chestii religioase. Românii greco-orientali, cari sunt în mare majoritate, nu văd cu ochi buni încetățenirea din ce în ce mai solidă a bisericii greco-catolice în comuna lor. Din această pricină, e ceartă. Și eu am afirmat, că această ceartă și-a găsit ecou în „Tribuna“ în sensul, că bravul nostru confrate din Arad, de sigur însuflețit numai de dorința de a contribui la păstrarea cât mai imaculată a prestigiului clerului românesc, a înregistrat acuzarea de trădare formulată P. S. Sale Episcopului Hossu de vre-unul din adversarii săi confesionali din Sân-Mielăușul-Mare. Atât și nimic mai mult.

3. Am spus, că nu mă supăr de grațiozitățile conferite mie personal de dl Sever Bocu, — și am arătat motivul. În schimb mă doare, că distinsul nostru confrate din Arad atinge, de sigur fără intenție, ziarul

a cărui ospitalitate a cerut-o. Dl Bocu presupune, că articolul meu s'a străcurat în „Voința Națională“. Chiar dacă s'ar putea admite, că eu fac parte din aceea vrednică de dispreț categorie de oameni, cari au interes să străcure în ziarele din țară articole necorespunzătoare cu realitatea din Ungaria, — totuș cred, că asemenea gravă acuzare nu trebuia aruncată ziarului „Voința Națională“. Secretariatul acestui ziar este condus actualminte de dl Aurel Marcu, un bun cunoscător al chestiilor românești din Ungaria, prin mâinile căruia nu se pot străcura, ca printr'un simplu cior, articole... de inducere în eroare a opiniei publice din România.

4. — Acuzarea cea mai gravă formulată de „Tribuna“ în privința Episcopului greco-catolic de Lugăj a fost că P. S. Sa, în discursul ținut la Sân-Mielăușul-Mare, ar fi vorbit despre „datoriile patriotice ale Românilor din punct de vedere unguresc“. Această acuzare a fost distrusă prin desmintirea categorică dată de S. Sa protopopul din Sân-Mielăușul-Mare, pe cum și de desmintirea publicată în „Voința Națională“ și pornită dela un personaj din preajma Episcopului Hossu.

Și, notați bine, toate aceste persoane, cari desmint acuzarea anonimă a „Tribunei“ au fost de față când s'a produs incidentul relevat de confratele din Arad.

Dar „Tribuna“ nu se mulțumește cu atâta. Ea ar voi o desmintire dela P. S. Sa Hossu chiar în ziarele ungurești. Cu alte cuvinte, ea dorește ceva nerealizabil. Fiindcă, dacă ținem seamă de situația delicată a unui episcop, e ușor de înțeles, că P. S. Sa episcopul greco-catolic de Lugoj nu se poate cobori pe terenul polemicilor personale. Da, omenesc e a dori lucruri nerealizabile. E omenesc, dar nu e totdeauna gazetăresc.

vedea pe Maria, ori hainele ei, ori casa așa mândru împodobită. I-se părea de multeori, că n'ar fi presia aceea pe lume care să-l desfăteze pe el așa, ca și când privea la altitețele de pe mânecile Mariei. Pentru el cămașa aceea subțire, fină, ușoară, avea un cântec nespus de dulce, decâteori trecea Maria pe lângă el. Și din încrețiturile mânecilor, din florile din beată, din surțul negru, se desprindea o armonie ce-i cutremurâ sufletul, în loc să-l liniștească. Nu, el a văzut destule podoabe, a văzut frumseți în fire, dar concentrate așa ca aici, în Maria aceasta el n'a mai văzut.

Și cu cât o admiră mai mult, creștea în sufletul său desnădejdea neagră. Și dela o vreme simți adânc de tot izvorul acestei desnădejdi, ca o prăpastie fără fund. De multeori, noaptea acasă mai ales, avea gânduri și porniri nebune. Ce l'ar putea adecă împedeca să nu facă el cu această arândășită a lui ce voiește? Nu-i el stăpân? În urma urmelor nu trăiește ea din averea lui, în căsile lui? Și ca dintr-un întunec depărtat veniau patimi vechi, de-a strămoșilor fără frâu dintr'alte vremuri, veniau ca niște signale de furtună. Atunci erau clipele când se consumă mai tare, clipe după cari se scula foarte obosit. Dar eră de ajuns să o vadă pe Maria curată în hainele acelea de zină, ca să-i peară ori ce gând rău de mai înainte.

Trecuseră trei ani de arândă și Bucur

nu i-a plătit decât a treia parte dintr-un an. Il imbiă de multeori, dar dl Manuil nu vrea să-i primească.

— „Las, mai este vreme. Acum n'am lipsă de ei. ce să fac eu cu banii? Vezi și Dta bine, că n'am ce face.“

Arândășul se puneă pe gânduri. Nu cumva are vr-o țântă omul acesta cu nevasta lui? Câte-odată Bucur privea la femeea și când ar avea să-i cetească în inimă.

Dar nu putu să vadă nimica.

Cu timpul însă dl Manuil mergea spre ruină.

Incetul cu incetul tot zbuciumul din sufletul dlui Manuil, ca dus de unde nevăzute intră și în sufletul femeii și-l chinuia. Maria simțea, că omul acesta are să se stingă și că ea-i cauza. Câteodată o duioșie neobiciuită, o seriozitate mare se coborâ în ochii ei, când vorbea cu dl Manuil.

— „Nu-i bine așa, dle Manuil. Trebuie să mai eși în lume, să mai petreci, așa n'are să fie bine de Dta. Vezi mi-e milă.“

Manuil trăsărind o întrebă.

— Ți-e milă? Ți-e milă Dta de mine? De ce să-ți fie milă?“

Dar mai mult n-a putut scoate niciodată din sufletul acestei femei.

(Va urma).

Și mai ales, în cazul de față, nu e în interesul cauzei naționale. Cuvântul „trădător“ e o vorbă grea. Ea nu trebuie aruncată de un ziar românesc unui român de cât atunci când întreaga opinie publică ti strigă în față acest cuvânt. Și chiar atunci, datoria unui ziar serios este să analizeze să cerceteze și, dacă se convinge, că opinia publică e rătăcită, să o lumineze, să-i arete adevărul.

Destul au Românii din Ungaria să lupte cu vrășmășiile firești și nefirești ce decurg din trista lor situație politică. Să nu-i mai vrăsmăsească, fără cuvânt, și frații lor. Să-i sprijine, nu să pună umărul pentru rostogolirea petrei de sub picioarele lor.

Și apoi, cred, că nu spre mândria noastră se poate lucra la sporirea mănunchiului de episcopi români „trădători.“

Votul Universal. Am estras în Nrul 36 al „Unirei“ unele date cu privire la votul universal și împărțirea cercurilor electorale și acuma începem a ne convinge tot mai mult, că acelea intru toate au corăspuns adevărului. „Népszava“ ziarul social-democraților din Ungaria, publică anume tabela autentică, căpătată abunăseama pe vre-o cale neiertată, întreg planul lui Andrássy cu privire la votul universal cu toate procentuările făcute de ministru, cari corăspund intru toate datelor publicate de noi.

Cu aceasta s'a început lupta în jurul votului universal pe toate terenele. Toate partidele, toate fracțiunile politice, întreagă populațiunea Ungariei e stăpănită de chestiunea aceasta mare și agitațiunea în țară până și-a atins culmea. Până și Tisza István, fostul șef al liberaților, și-a ieșit din rezervele sale, și adresând jurnalului „Ujság“ o scrisoare, desaproabă ținuta prea democratică a numitului jurnal cu privire la votul universal. Să vede din șirele acestui Prometeu, că privește cu cea mai mare îngrijire la soartea și viitorul Ungariei. Toate cercurile maghiare, chiar și pretinii lui Andrássy, ar fi buni — bucuroși dacă ar putea să scape de acest obligament pe vro-o cale oare-care dacă ar putea. Singuri sașii, declară în Siebenbürgisch-Tagblatt, că ei sunt mulțumiți cu noul proiect, ceea ce și credem, pentru că ei au căpătat mai mult decât au așteptat.

Mai inversunați sunt social-democrații. Aceștia nu numai, că au provocat pretotindenea adunări peste adunări în favorul dreptului nelimitat de alegere, dar au chemat intru ajutor și partidele social-democrate ale Austriei, cari sau intrunit în 27 Septembrie într-o mare adunare în Viena, unde au protestat în contra pluralității dreptului de alegere și au pretins, ca proiectul cel nou să fie secret nelimitat. Declarațiile reprezentanților social-democraților din Ungari, trimiși la aceea adunare au stărnit mare indignare între patrioți, cari se încearcă mereu de ai aduce la rezon cu cunoscuta fraseologie patriotică.

Ascuișul acestui nou proiect e îndreptat însă mai ales în contra naționalităților. Față de pericolul, ce-l ascunde acest proiect, naționalitățile au închiat un pact cu partidele opoziționale, ca laolaltă să lupte pentru votul universal secret și nelimitat și pentru a se stabili un plan uniform de luptă s'au ținut mai multe conferențe în privința aceasta.

E interesantă ținuta foilor maghiare și mai ales a celor guvernamentale cu privire la proiectul lui Andrassy. Calculează cu fel de fel de cifre vrând să scoată la iveală desavantajile cele uriașe ce le ascunde proiectul cel nou față de magiari și avantajile cele uriașe, ofere naționalităților. Ba unele au obrăznicia să susțină, că proiectul acesta admitând 28 de cercuri române 24 slovace etc. despoaie Ungaria de caracterul ei magiar și o lasă pradă naționalităților. Să vedem însă noi proporția.

După statistica din 1900 români au fost în Ungaria: 2,798,559. dându-se 28 cercuri avem tot la 100,000 un deputat.

Slovaci au fost în 1900: 2,002,165 cu 24 cercuri; se vine pe fiecare deputat 80,000 de oameni. Magiari au fost 8,651,520 având cam 380 de deputați se vine tot cam pe 25,000 un deputat, iar sași sunt cam 180,000 și considerând, că proiectul cel nou le rezervă cam 15 cercuri nici cam pe 2,000 de sași un deputat.

Proiectul zice, că la împărțirea aceasta a trebuit să aibă în vedere gradul de cultură al populațiunii. Ceea ce ar însemna, că cei mai rămași de cultură, cei mai sălbatici suntem noi românii și cei mai culti sunt sașii. Nu știm cu ce măsură a măsurat Andrassy cultura popoarelor din Ungaria, dar foile magiare susțin, că proiectul a avut în vedere elementele credincioase statului și cele dușmane ale statului, ceea ce e și evident. Una însă se pare a fi cert. Maghiarii nu se tem de sași și deci le fac toate îndemănările. căutându-le pretinția și tovarășia în contra inamicului comun, cari suntem noi. Afară de aceea, având sașii legături bune cu Germania și presa de acolo, e evident, că câștigând simpatia Germaniei vor încerca să paralizeze strigătele de nemulțumire, ce s'ar ridica în străinătate în contra proiectului, cu ajutorul pressei germane. Căci sunt vieni fără părechie.

REVISTE.

Budapesta. Destăinuirile făcute de organul de publicitate socialist referitor la datele statistice din proiectul de lege electoral, au produs senzație și consternare nu numai la milioanele de cetățeni, ci au avut un efect nu prea plăcut și asupra spiritelor Kossuthiste din coaliție. Andrassy, căruia ajungându-i la cunoștință faptul acesta, a ținut să liniștească pe nemulțumiții deputați Kossuthiști, făcând niște declarații prin cari confirmă tot ce s'a divulgat din tainele proiectului său de lege.

Tot ce a ieșit în publicitate zice Andrassy referitor la reforma electorală, corăspunde în general realității. Pluralitatea de vot asigură necondiționat supremația maghiarismului față de naționaliști, dar mai ales împotriva demagogiei. De altcum de doi ani mă tot ocup cu chestia electorală. Am studiat diferitele sisteme electorale și mai ales chestia

aplicării lor la referințele țării noastre. Astfel am ajuns la convingerea că intereselor țării corăspunde mai ales sistemul electoral bazat pe votul plural. În situația actuală la noi alt sistem electoral nici nu se poate închipui. Atunci, când m'am hotărât să asigur drept de vot marei masse a poporului, m'am silit să contrabalansez numărul acesta prin votul plural, ce acord acelor elemente, cari au susținut până în ziua de azi Ungaria. Cred că pluralitatea nu este și nu poate fi urgisită nimănui, căci fiecărei clase i-se ofere posibilitatea de a ajunge în posesiunea dreptului de vot.

Însăși procedeul electoral va fi decentralizat. Alegerea se va face după cercuri și comune mari, a căror stabilire amănunțită aparține sferie de activitatea municipiilor. Deasemenea municipiile vor avea să stabilească și aceea, dacă adunarea voturilor să se facă prin o delegațiune ambulată, ori să se înființeze pe seama fiecărui cerc de votare o delegație specială electorală. Despre cei ce știu ceti și scrie se va purta o listă, iar dacă se va ivi necesitatea dovedirii cunoștinței scrisului și cetitului, aceasta, se face prin atestate. Iar dacă s'ar ivi un caz, că despre un alegător este îndoială, comisiunea de conscriere a votanților are dreptul să supuie unui examen pe respectivul alegător pentru a se convinge dacă știe scrie și ceti.

Alegerea se face în fiecare cerc în curs de 24 de oare, din care motiv comisiunile electorale vor umbla din cerc în cerc și din comună în comună. Votarea nu va fi secretă.

*

Părechia suverana a Spaniei e oaspele Majestății Sale în Budapesta. A sosit în capitală în 1 Oct. la 3 oare d. a. La gară părechia regală a fost așteptată de Majestatea Sa și de moștenitorul de tron Ferdinand. I-s'a făcut o primire strălucită.

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din Viena.

Un prietin al românilor.

Tot ce are Viena par'că nu ar fi în stare să încălzească așa tare inima românească, dacă nu am ști, că aceasta cetate împărătească are în fruntea ei un bărbat, care numai cu prezentarea lui te fascinează

și te cucerește, care cu graiul lui îți știe stăpâni inima, care în sfârșit, e prietin numai creștinilor și în deosebi creștinilor români. Acest bărbat e Dr. Carol Lueger. Dacă a fost ori este vre-un om pe care Dumnezeu să-l fi înzestrat cu atâtea calități eminente încât să fie în stare să impună și celor mai neîmpăcați dușmani ai săi, acela de-abună seamă e primarul Vienei Dr. Lueger.

Dar pe cât de bun creștin e Lueger tot așa de bun catolic e, tot așa de credincios e scaunului apostolic, ca și tronului habsburgic ce are reședința în cetatea cărmuită de dânsul. Din ocaziunea jubileului fericitului Părinte Papa Piu, a adresat o scrisoare de omaj Scaunului Apostolic în cuvinte, cari nu denoată decât un caracter bărbătesc de oțel împreunat cu o loialitate fiască față de Părintele creștinătății.

Lucru firesc dacă bărbatul acesta de o simțire fină și cu vederi superioare, deodată cu alipirea lui față de Roma, a nutrit în inima lui și o simpatie față de români, fiii Romei celei vechi. E lucru binecunoscut, că la expoziția din România, lui Lueger i-s'a făcut o primire, ca unui domnitor. Tot așa călduroasă a fost ospitalitatea, cu care a fost întâmpinați delegații regatului român la Viena pentru a întoarce vizita primarului. Nu mai puțină simpatie nutrește primarul Vienei față de românii de aci, căroro le-a promis tot ajutorul ce-l doresc, ca și un părinte, care nu are altceva în vedere decât binele fiilor săi. Polițiștii orașului nu umblă să sfășie tricolorul român din sălile de adunare a românilor, pentru că bine știu, că de-o vorbă românească și de-o fundă tricoloră nu să prăpădește Viena. Toate gazetele mai mari din Europa vorbesc cu simpatie despre Dr. Lueger, afară de celea din Ungaria.

Lucru natural, că presa maghiară e în mâna ovreilor și dacă lor nu le vine la socoteală, că Dr. Lueger le mai trage câte o păruială și le descopere câte o mișelie, vezi bine, că nu pot să-l laude în gazetele lor. Am avut însă ocaziunea să aud părerile unui creștin social maghiar despre primarul Vienei. Cât de altcum vorbește un maghiar creștin despre Lueger! „Va veni vremea — zice el — când ne vom ridica peste neomaghiari și atunci vom da mâna — cu Lueger!“ —

Dar până atunci mi să pare va curge multă apă pe Dunăre.

O telegramă cu dicționar.

Cam pe la sfârșitul lui August s'a ținut în Drezda un congres pentru de a stabili o limbă internațională. Din partea linguștilor s'au făcut mai multe propuneri. Cea mai mare șanță de a reuși are limba internațională „esperanta“, de aceea congresul de acum s'a și numit după aceasta nouă limbă: *congresul esperanto*.

În decursul desbaterilor s'a făcut propunerea să se trimită o telegramă de felicitare M. Sale Monarhului nostru din ocaziunea jubileului său. Ca să nu fie jignite însă nici o națiune s'a hotărât să se compuie telegrama în limba esperanto și să i-să alături un dicționar. Majestatea Sa, să vede, că a descifrat telegrama, căci în ziua aceea a și trimis mulțumită.

Vienezul.

Triumful artei române.

În 8 Septembrie n. s'a deschis în Pavilionul grandios de artă al promenăzii oraşului Budapesta: Expoziția de artă bisericească de soc. artei industriale maghiare. Întâmplător am cercetat aceasta expoziție și am rămas încântat și măgulit în inimă de faptul, că între artiștii espozanți ai Ungariei locul prim și după poziția locului, și după bogăția și frumuseța artistică a pânzelor, a fost judecat de juriul aranjator al expoziției artei românești, care a ajuns se cucerească celea mai frumoase două sale din edificiului expoziției, dintre cari sala cea cu colonne, altariul aceluși edificiu, a fost cucerit întreg de pânzele lui Smigelschi.

Între multele dejosiri și bagatelizări a tot ce e românesc, ne cade așa de bine, dacă putem înregistra și noi ceva românesc, ce — spărgând ghiata slăbiciunilor omenești trece peste aceste și ajunge prin puterea sa a se impune lumii culte străine silindu-o să ne recunoască puterea noastră de viață. Pictorul nostru Smigelschi prin pânzele sale a câștigat una din cele mai strălucite învingeri naționale.

Di Szmigelschi a spus pânzele: „Hristos bust,” în mijloc, — de două părți: „Cetele îngerești,” în cele 6 orduri ale lor; principate, îngeri, arhangheli, puteri, virtuți, domnii, — „Hristos pe tron” cu inscripția românească: Pace Vouă, eu sunt lumina lumii. „Nașterea lui Hristos” pentru fresco, „2 cheruvimi” pentru fresco, „Profetii Isaia, Ieremia,” „Evang. Mateiu,” „Plan pentru pictarea pereților catedralei din Blaj” în fresco, o galerie întreagă de chipuri sfinte e aceasta pânză. Acestea ocupă sala cea mai de frunte a expoziției.

Următoarele cuprind alți doi pereți din sala proximală. anume: Planul pentru pictarea catedralei din Sibiu — o altă galerie de tablouri: „Sf. Nicolae, Preacurata, Hristos și Ioan Botezătorul, „Evangeliștii,” „12 Apostoli” friz colorat.

Ca recenziune a acestor cap-deopere ale artistului nostru — lângă care se pot ascunde toate celelalte picturi originale espuse — abstrăgând dela cele 4 pânze ale lui Benczur Gyula, cari atrag atențiunea prin seninătatea lor sfântă — las să urmeze cele cuprinse în catalogul expoziției: „În concepțiunea lui Szmigelschi nu se prezintă singur numai spiritul artistic al creștinismului oriental, creștinismul oriental până în timpurile mai nouă se alipia morțiș de pictura zisă bizantină, care ocură mai întâiu în mozaicurile bazilicelor din Roma și Ravena. Caracteristica acesteia e: Seriositatea liniștea sublimă; liberă de fanatism și de căldură.

Creștinismul apusan, începând dela renesans, a părăsit arta bizantină. Numai vederile religioase ale timpurilor mai nouă se întorc iarăși cătră timpurile cele vechi. Reînvierea acestei arte, crearea renesansului acestei arte formează ținta artistică alui Octavian Smigelschi. Cine în serioșitate aarhitecturii, își află, ori mai bine zis își păstrează monumentalitatea stilului bizantin, dar vara în lucrările sale toate cunoștințele artei de azi, știința sa și rezultatele studiilor sale, acesta e programul. Cadrul în care potrivește arta sa, e bizantin; modrul în care lucră, e propriu individual, și cu aceasta a găsit continuarea unui stil, pe care de mult l-am crezut mort.“

Așa și-a eluptat arta lui — prin puterea sa proprie — recunoașterea și ridicarea la locul ce i-se cuvine, în frunte.

Dureros numai, că expoziția, care frumos și bogat a fost aranjată, cuprinde 18 sale, pe atât de puțin a fost cercetată, caracteristic și aceasta pentru morala publică a celor din Budapesta, cari „Frumosul” numai în cele sfinte nu-l caută. Închiderea a fost în 24 Sept. și numărul vizitatorilor abia a trecut de 3000.

Rip.

Adunarea poporală în Sâncel.

Românii din comitatul Târnavei-mici au ținut în 27 Sept. o adunare de protest în potrive votului plural. La adunare au luat parte românii din vre-o 14 comune într'un număr de tot frumos. Inteligența încă a fost reprezentată. S'a simțit însă lipsa unei acțiuni serioase și asidue de deșteptare. Acasă noi nu facem aproape nimica, iar la adunări nu să poate să facem cunoscut toate cestiunile ce ne agită.

De președinte al adunării a fost aclamat P. O. D. I. Lita protopop, care prin cuvinte alese talmăcește pe înțeles poporului scopul adunării noastre. Să dă apoi cuvântul dlui Dr. Romul Boilă, care printr'o vorbire frumoasă și cu avânt spusă, dar nu într'un limbajiu pentru popor, arată starea reală a situației noastre politice. Despre votul plural și univarsal vorbește Dl Dr. I. Bălan: a vorbit cu minte și pe înțelesul tuturor. — Poporul l'a ascultat cu cea mai mare atențiune și cu adevărată plăcere. Numai astfel de vorbiri pot avea rezultatele ce le dorim.

După cuvântul de deschidere președintele propune, iar adunarea primește între aclamații, să se trimită Majestăți Sale următoarea telegramă:

„Românii din comitatul Târnavei-mici întruniți în adunarea poporală în comuna Sâncel își exprimă sentimentele sale de supunere omagială și nădejdea, că noua reformă electorală să va aduce conform Înaltei intențiuni a majestății voastre spre mulțumirea generală a popoarelor din țară introducându-se votul univarsal secret și nelimitat.“

Dnul preot din loc Smigelschi înainte de închiderea adunării, primit de adunare cu unanimitate, dă cetire următorului proiect de rezoluțiune:

„Românii din comitatul Târnavei-mici întruniți în adunarea poporală în comuna Sâncel identificându-se întru toate cu ținuta deputaților naționaliști le votează deplină încredere și îi roagă să lupte cu toate armele legali pentru aducerea votului univarsal egal, secret și nelimitat.“

Dl președinte în vorbirea sa de închidere accentuează lipsa unei legături străne ce trebuie să fie între popor și conducătorii săi.

Aceasta legătură între popor și inteligență e foarte puțin, — ca să nu zic de loc — îngrijită de inteligența noastră. — Așa de fără vlagă așa de anemice sunt toate agitațiile și toată munca noastră pentru binele neamului în aceste zile grele.

Apropiindu-se capetul anului, rugăm pe On. Cetitori, ce sunt în restanță cu abonamentul, să binevoiască a ne trimite prețul foaiei. De asemenea rugăm și pe cei ce sunt în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, să facă bine a-l achită, căci foaia nu este în stare de a-i mai putea aștepta.

MAINU.

Redactorul nostru Aurel C. Domșa implinindu-și oșanda în temnița de stat din Cluj, s'a reîntors acasă în deplină sănătate azi, la 2'30.

Noutăți.

Escelența Sa Părintele Mitropolit însănătoșat pe deplin a plecat Vineri în 2 Octomvrie c. la frați la Maramurăș. Aici va petrece două săptămâni, așa încât nu se va întoarce la reședința înainte de 17 Octomvrie st. n.

Conferința episcopescă. Joi 1 Octomvrie c. au ținut episcopii romano și greco-catolici o conferință în palatul primărial din Buda. Obiectul conferinței a fost autonomia bisericească. Pentru aceasta credem, că a venit din Viena la Budapesta nuntiuul Papei Escelenția Sa Granito di Belmonte.

Nou avocat român în Blaj. Dl Dr. Ludovic Csato și-a deschis cancelarie advocațială în strada Tipografiei în casele unde a fost hotelul „Coroana” în etaj. Dorim noroc!

Apel. Absolvenții gimnaziului român din Blaj din anul școlastic 1897/8 sunt rugați prin aceasta conform înțelesului avut cu ocaziunea despărțirii, a să prezintă în număr complet la Blaj pe ziua de 25 Octomvrie c. pentru aniversarea memoriei de zece ani dela absolvarea acestui gimnaziu. Blaj, la 30 Septemvrie 1908. Dr. Cornel Ordace.

30,000 Cor.

Garanță de curățenie.

In culină și în casă

să pot curăți și spăla toate cu

săpunul HIRSCH alui SCHICHT.

El este rezultatul unui studiu serios de ani de zile. Poșede o extraordinară putere de curățire — și nu conține nici un fel de clement ce ar ataca obiectul ce să spală. Drept aceea să poate folosi ori și unde și chiar și acolo unde săpunul comun nu să poate folosi și unde trebuie o deosebită grijă.

(21) 4-8

Partea literară.

Mysterium erueis.

Roman

din timpul împăratului Nero
de

Felix Nabor.

(Continuare)

36

Capitlul XXX.

În casa lui Scăvius.

La poala colinei călice zăcea casa lui Scăvius cel pururea vesel; în cubicul decorat cu flori eră așternută o masă pompoasă.

La 15 Marte cu Scăvius s'a întâmplat o schimbare norocoasă: peste noapte, el a devenit bogat; unchiul său a murit repentin și a lăsat golanului său de nepot o sută de milioane. Fericirea lui Scăvius nu cunoștea margini și el începuse a duce o viață destrăbălată în palatul erezit și invitată jumătate Roma la sine.

Oaspeții, pe cari i-a invitat astăzi Scăvius, erau afară diu seamă tăcuți și beau numai cu precauțiune vinul cel amestecat cu apă. Puțin înainte de miezul nopții se ridicară unul după altul, pentru a dispărea printre arborii și tufișurile grădinei.

Scavilor le-a fost strict interzis, se pășească în grădină, pentruca, după cum spune Scăvius, oaspeții se nu fie conturbați în fantaziile lor.

În partea cea mai dosnică a grădinei se ridică un templu, în carele dispărură oaspeții. De pe plafonul aurit se revărsă o lumină verzie, carea dedea feții celor ce intrau o culoare palidă, fioroasă. O perdea de mătăsă tunesică acoperea locul, unde tronă chipul de aur al zeiței Isis.

De alungul păreților de marmură se aflau opt scaune de piatră, pe cari luară loc cei ce intrară.

De-a dreapta perdelei ședeă Calpurnius, cu fața întunecată; lângă el ocupă loc stăpânul casei, cu o față nepăsătoare, însă cu sprâncepele ridicate; apoi venea poetul Annăus Lucanus, nepotul lui Seneca.

În fața lui Calpurnius ședeă un tinăr frumos, cu față nobilă și cu ochi strălucitori; sub mantaua sa lucea pancera cea de aur, și la fiecare mișcare, ce o făcea, îi zângănea sabia. Acesta eră Iulius Vindex, odraslă a principilor aquitani; împăratul l-a ridicat la rangul de tribun, și peste câteva zile el aveă se plece la armata sa din Galia.

La stânga lui ședeă un bărbat subțirel cu față astută și cu surisul curteanului. Acesta eră Claudius Senecio, un amplotat al împăratului la curtea sa. El conversă încet cu Epicharis, grecoica cea nobilă și bogată.

Doau scaune erau goale. „Unde rămân Barea Soranus și Pătus Thrasea, neînfricții apărători ai dreptății?” întrebă Calpurnius încet.

Senecio răspunse, fără de a-și abate privirea sa străpungătoare dela grecoica cea frumoasă: „Decând senatōrii au condamnat pe Octavia cea nobilă, ei își au cărările lor ascunse.”

„Pe Hercules: * și fost o rușine, se condamnă pe Octavia! Cei doi s'au purtat,

ca niște eroi, și eu credeam, că chiar pentru aceea ei ne vor întinde mâna,” zise Calpurnius.

„Ei zic, că timpul nu este potrivit,” vorbi curteanul.

„Ce, nepotrivit!” erupse Vindex. „Acest trăgănat vecinic va fi perirea noastră!”

„Mai încet, tinerule,” zise Senecio și își puse mâna sa subțire pe brațul puternic al soldatului. „Trebuie se ne gândim mai întâiu bine, înainte de a ne apuca de lucru.”

„Astfel vorbește bătrâneța cea rece, nepretensivă,” zise Vindex; „tineretea cea plină de speranță are cugete mai curajoase; ea voește se lucre!”

„Aceasta o voim și noi, amice, însă nu pripit, nu nepregătiți vrem se pășim la fapta cea mare.”

„Atunci spuneți în sfârșit: ce vreți?” strigă Vindex cu infocare.

Toate privirile se îndreptară spre Calpurnius; acesta se ridică și zise cu liniște întunecată: „Ce vrem! — Fiecare dintre voi o știe! Claudius Nero nu s'a ținut de promisiune! Odinioară speram, că el va deveni un demn urmaș al Cezarilor. Acum el a devenit tiran, carele așează jug de fier pe grumazii patricianilor și strivește pe quiriți, ca pe niște viermi scârnavi. Quiriții pot se rabde: pe noi însă, patricianii, se ne lase în pace! Nu mai e de suferit: fiecare zi aduce umilinte nouă! Iar decând Poppăa cea depravată îl stăpânește cu totul, el uită ori ce considerare, care o datorește șie însuși și nouă. S'a mai auzit vre-odată, ca un imperator să se dimită la pantomime, să se facă gladiator, mânător de cai în circ?”

„E o rușine!” strigară toți.

„Și această Poppăa nerușinată, această depravată în purpură,” continuă Calpurnius, „vedeți-o, cum se rătoește! Acum încă ne e permis să-i sărutăm mâinile: peste puțin însă vom trebui să-i lingem și picioarele!”

„Fire-ar afurisită, depravată!” strigă Scăvius.

„Nu vreu se vorbesc despre aceea,” zise Calpurnius, „că nici unul nu mai e sigur de viața, de averea și de soția sa! Dacă-i place se ne iea totul: cine poate se i-se opună? Lucrul cel mai grozav însă este uciderea sârmanei Octavia! Ea a fost nevinovată, ca un porumb și curată, ca lumina soarelui. Toate acuzele, toate dovezile aparente au fost minciună și calumnie. Ași plânge de supărare după împărăteasa omorâtă — dacă unui Roman i-ar fi permis, ca se plângă. Deoarece nu-mi este permis — vreau răzbunare pentru jertfa cea omorâtă!”

„Răzbunare! Răzbunare!” resună îndușit și fioros prin templu.

„Da, răzbuuare,” continuă Calpurnius. „Și acum la lucru. Mai întâi trebuie se câștigăm pe senatori.”

„Aceia sunt ai noștri,” îl intrerupse Senecio și-și puse degetul pe frunte, ca și când ar fi voit se arete, că el este părintele unei idei mari. „Sunt ai noștri! Ei rămân nepăsători, dacă li-se demândă se spună, că cele mai mari crime sunt bune; pentru nimicuri ridicule însă se mânia foc: li supără, că împăratul li primește numai în tunica cea comună și-nu în haină de sârbă-

toare, asemenea și aceea, că el le deneagă sărutarea obișnuită la salutare. Aceste lucruri mici li aduc pe partea noastră; lucrurile mai mari li lasă răci și nepăsători.”

„Ești înțelept,” zise Calpurnius, „te pricepi a ataca pe oameni în partea lor cea slabă, ca un beliduce pe inimic.”

„Eu stăpânesc pe oameni prin erorile și slăbiciunile lor,” zise curteanul, „și procedura aceasta e bună. Senatorii sunt ai noștri!”

„Admirabil,” strigă Calpurnius. „Acum trebuie se câștigăm poporul quiriților pe partea noastră. Fără de quiriți credincioși nu există imperator. Scăvius și Lucanus, voi veți lucra printre popor. Eu vă ajut! Quiriții trebuie ațâțați încontra Cezarului. Lucrați încet, cu minte, cu precauțiune. Ici colea câte o săgeată veninoasă în satirele tale, Lucanus! O săgeată veninoasă contra palatului decăzut! Du, Scăvius, vei arunca câte o vorbă despre risipă nebună, apăsarea poporului, răpirea drepturilor sale...”

„Dar eu,” strigă grecoica cea frumoasă, „se nu fac nimic? Calpurnius Piso: ce rolă mi-ai destinat?”

„Tu ești Juno printre fii lui Marte: tu domnești prin frumseța și prin spiritul tău. Cucerește pe soldați și fi fă servitori ai cauzei noastre.”

„Vei fi indestulit cu mine,” zise frumoasa grecoică aproape cu tristeță. „Eu nu sum o cochetă: însă pentru cauza noastră cea mare vreau să apar a fi aceea, ce în realitate nu sum.”

„Acum însă vine lucrul principal,” continuă Calpurnius. „Dacă vrem, ca planul nostru se răușască, atunci ne sunt de lipsă pretorianii. Cum stăm în privința aceasta, Claudius Senecio?”

„Eu cred, că bine! Fănius Rufus, prefectul pretorianilor, urește de moarte pe pe colegul său Sophonius Tigellinus.”

„Nici nu-i mirare,” strigă Vindex, „el a apucat în postul acesta numai prin amăgeli și nu se pricepe la arme nici atâta, cât pricepe un bou din versurile lui Homer.”

„Ha,” răsă Calpurnius cu ciudă, „Burrus cel puternic a fost prea cinstit; el a trebuit să se dea de laturi, ca se facă loc la favoritul lui „Poppăa cea dulce.” Afară de aceea a prestat și serviciu prea escelente în procesul contra sârmanei Octavia.”

„Fănius Rufus va fi al nostru,” zise Senecio; el se vede dat îndărăpt, pentrucă numai după nume e prefect, și toată puterea zace în mâinile Agrigentului. Acest lucru jicnește pe soldatul cel cinstit, pe cum și pe tribunii și centurionii, cari pentru dânsul trec și prin foc.”

„Dacă Fănius Rufus e al nostru, atunci suntem domni ai situației. Cine iea asupra sa?”

„Eu,” strigă Epicharis și roși ușor, „eu! Din când în când el cercetează casa mea.”

Calpurnius o amenință, surizând, cu degetul și se întoarse cătră Iulius Vindex, carele abia-și putea înfrâna nerăbdarea. „Acum vorbește, viteazule!”

Tinărul se ridică repede și punându-și stânga pe mânăchiul sabiei vorbi: „Provinciile sunt dușmane Cezarului. Salvius Otho cel înșălat lucrează în Lusitania și

deja a câștigat în partea sa pe numeroși comandanți și pe pretoriani. Acolo răscoala deja astăzi ar fi cu puțință!"

"Nu fi prea pripit," zise Senecio. "Lusitania singură nu ne ajunge: ea este un trunchiu mort fără cap."

"E adevărat," strigă Iulius Vindex, "însă vă aduc și Galia!"

"Asta-mi place," zise curteanul și se uită plin de așteptare la Vindex.

Acesta răsă increzut. "Intr-o lună putem începe."

"Încă tot te prea grăbești," surise Senecio. "Tinărule, încearcă mai întâi credința cetelor tale."

"Despre aceasta m-am convins."

"Atunci e bine! Se înțelege, tu poți face totul: tu ești un favorit al zeilor!" El întinse junelui mâna.

"Mai am se spun ceva," zise acesta. "Legiunile voiau se proclame de împărat pe Salvius Otho: acesta nu s'a învoit. „Detronarea tiranului," îmi scrisese el, „se fie un act al dreptății, și nu o faptă a ambiției."

"Din acest Otho soarele Hispaniei a făcut un bărbat, nu: un erou!" zise Lucanus, poetul.

"Nu soarele," zise Senecio —: „ci nefericirea!"

"Apoi el scrie mai departe," continuă Vindex, „că legiunile doresc ca imperator ori pe Galba, guvernatorului Hispaniei, ori pe escelentul nostru amic Calpurnius Piso."

"Atunci cu hotărâre pe Calpurnius Piso," erupse Scăvius.

La aceste cuvinte Calpurnius se ridică repede; trăsurile sale luă formă țeapănă a unei statue de bronz. El își ridică mâna cu un gest maiestic și șopti: „Lăsați la o parte numele, vă rog. Când va fi sosit momentul hotărâtor, atunci se va prezenta și bărbatul, carele va lua asupra sa conducerea întregii mișcări."

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

Nr. 357—359 din „Biblioteca pentru toți" cuprinzând *Ce e cerul?* (astronomie populară) de *Camille Flammarion*, traducere *Victor Anestin*.

Dintre toate scrierile celebrului astronom francez, cea mai cunoscută și mai populară este, de sigur *Ce e cerul*, care a avut nu numai în Franța dar în toate țările culte unde a fost tradusă, succesul cel mai de săvârșit. Explicația acestui fapt stă în talentul de popularizator al lui Flammarion, în darul lui neîntrecut de a prezenta adevărurile științifice cele mai grele sub o formă ușoară, plăcută și pe înțelesul tuturor. În lucrarea aceasta, învățatul francez a voit după cum spune singur, să rezume pentru o mai ușoară cetire, la îndemâna tuturor inteligențelor curioase de a se instrui, totalitatea descoperirilor și să facă o cârticică care să fie un roman al cerului. Și e chiar un roman. Cetitorul e captivat dela început de frumusețea stilului și cetește cartea cu impresia că cetește o operă aleasă literară; abia la sfârșit bagă de seamă, că a rămas cu multe, variate și serioase cunoștințe astronomice.

Traducerea făcută cu multă îngrijire de dl Victor Anestin — e prevăzută cu 64 gravuri de o execuție admirabilă, care fac și mai lesnicioasă înțelegerea cuprinsului. Prețul 90 bani. De vânzare la *Librăria Alcalay*, București și la toate librăriile din țară. A se cere gratis catalogul complet al „Bibliotecei pentru toți."

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruțița.

AVIZI!

Aduc la cunoștință onoratului public din loc și jur, că am preluat magazinul de lemne al D-lui *Ștefan Oltean* fundat la anul 1891.

Magazinul, care stă și mai departe sub conducerea D-lui *Ștefan Oltean*, l-am asortat din nou cu tot felul de lemne pentru edificare, pe cum: **grinzi, caferi, lefe, scânduri, țigla, cărămizi, var,** etc. pe cum și **lemne de foc de stejer amestecate cu carpin un vagon la gară cu 59 fl. 10 cr.**

cu prețurile celea mai moderate.

Aducând acestea la cunoștința onoratului public rog și binevoitorul sprijin.

Blaj, Septemvrie 1908.

(41) 2-4

Cu toată stima:

Dionisiu Trifan.

Nr. cons. 6290—1908.

Publicare de licitațiune.

Pentru esarândarea vămii târgului din orașul Blaj și din comuna Mănărade se va ține *licitație publică* în Blaj la **22 Oct. n. 1908 la 11 oare a. m.** în cancelaria advocațională arhidiecezană.

Dreptul aparținător fondului Catedralei de a culege vama târgului din Blaj și Mănărade să va esarândă pe 3 ani succesivi din 1 Ianuar 1909 începând.

Prețul de strigare este 6000 coroane.

Condițiile de licitare și esarândare să pot vedea în cancelaria advocatului arhidiecezan.

Cei ce doresc a lua parte la licitație, sunt obligați a depune un vadiu de 600 cor.

în bani gata, ori hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la termenul de sus, să vor lua numai atunci în considerare, dacă să vor face pe lângă accludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentul cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj, la 22 Septemvrie 1908.

Dr. Iuliu Maniu,

(39) 2-2

advocat arhidiecezan.

Nr. cons. 6290—1908.

Publicare de licitațiune.

Pentru esarândarea podului cu drept de vamă dintre opidul Blaj și comuna Veza și a celui din capătul din jos a satului Blaj, adică a *podurilor cu drept de vamă de peste Târnava mare și Târnava mică* aparținătoare Dominiului Mitropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, va avea loc în Blaj la **22 Octomvrie n. 1908 la 11 oare a. m.** în cancelaria advocațională arhidiecezană.

Podurile mai sus amintite să vor esarândă pe 3 ani succesivi dela 1 Ianuar 1909 n. începând.

Prețul de strigare este 4200 coroane

Condițiile de esarândare să pot vedea în cancelaria advocatului arhidiecezan.

Cei ce doresc a lua parte la licitație, sunt obligați a depune un vadiu de 420 cor. în bani gata, ori în hârtii de valoare, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termen să vor lua numai atunci în considerare, dacă să vor face pe lângă accludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentul cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj, la 22 Septemvrie 1908.

Dr. Iuliu Maniu,

(40) 2-2

advocat arhidiecezan.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească

„Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 4-52

să se adreseze,
cine dorește a cumpără

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

Pomi Roditori Altoiți,
de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament,
acății, glandicii, coniferi ș. a pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,
viță de vie europeană și americană cu și
fără rădăcină.

Cataloage trimite gratuit și franco.

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultură

(36) 3-12

„Familia Română.” Revistă
ilustrată apare în fiecare săptă-
mână cu un bogat cuprins literar
și distractiv, (sfaturi, Curierul Mo-
dei, Găcituri).

Abonații noi pot primi toate
numerele dela început. Abonamentul
e de 10 coroane pe un an.

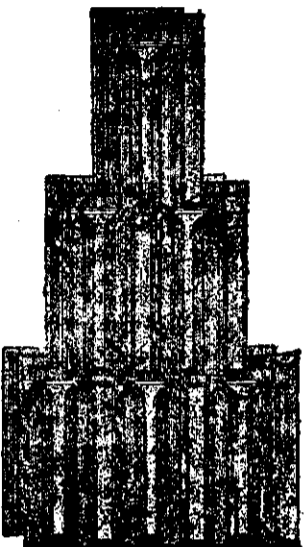
Adresa: Budapesta V. Strada
Csáky 23. (30) 7-52

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de
Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiū critic90
3. Câte-va momente din ince-
puturile bisericeii rom. de
C. Aunér20
4. Nume de familie la românii
din Ungaria, de A. Viciū.12
5. Din viața lui I. Micul de
M. Străjan16
6. Albertina. Povestire de

- Dr. V. Bojor. — 30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite
p. I. II. 3.40
 8. Cele doue fețe ale lumii de
Nieu — 30
 9. Ziua Deșteptării de Aurel
Fodor — 16
 10. Cele două conștiințe, pieză
reatrală în 5 acte, trad. de
Simion Zehan — 40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toti 1
Nrii ii, primesc cu 6.10 cor. in loc 8.84 cor o

M. BOHN și SOTII

NAGYKIKINDA și ZSOMBOLYA.

Cel mai bun stabiliment de acest
soiu în întreaga Austro-Ungaria.

Fabricile de cărămidă ale lui Bohn

în CHICHINDA-MARE și ZSOMBOLYA.

Fondată în 1864. — Referințele cele mai de frunte.

= Productul anual 50 milioane =

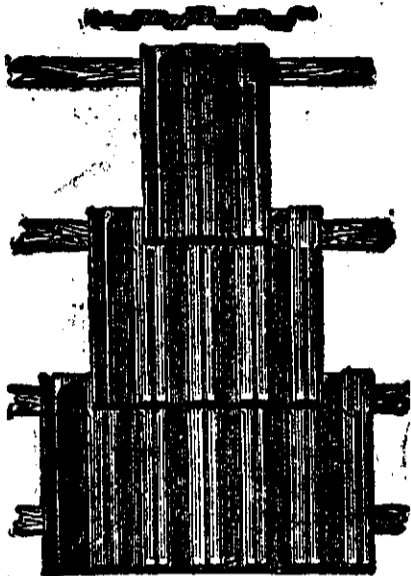
țigle de siguranță din fabrica lui Bohn.

OXID DE FIER roșie naturală sau cătrănit.

= PRODUCTE: Țigle licențiate de coperiș. =

= Coperișul cel mai ieftin și mai frumos. =

Preț-curant și mustre trimitem, la cerere, gratis și franco.

Product din Chichinda-mare
Țigle licențiate de sigu-
ranță fabrica Bohn, Nr. 272.

Product din Szombolya.
Tigla de coperiș, licențiată Nr. 253.

(26) 8-10

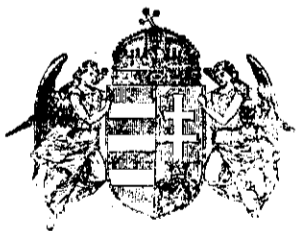
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

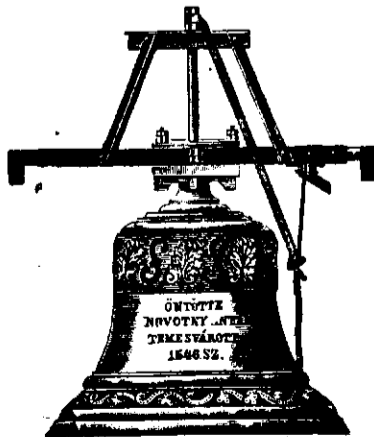
(27) 52-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le in-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în to-
nul unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scanne-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 52-52

⇒ întemeiată la anul 1868 ⇐

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigurază în cele mai avantajoase condiții:

☀️ **contra pericolului de incendiu și exploziune.** ☀️
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

☀️ **asupra vieții omului** ☀️

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix, asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendiuului: vieții:

95.816.412 coroane.

9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
 I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.